

MGK Genel Sekreteri Seyfullah Hacımüftüođlu

ile Uluslararası İlişkiler Bağlamında Terörle Mücadelede Samimiyet Konusunda Röportaj

Doç. Dr. Selim ÇAPAR - Hüdayar Mete BUHARA - Recep DEMİR

Tüm dünyada göçlerin arttığı, doğal felaketlerin çoğaldığı, toplumsal huzursuzluklarda ve çatışmalarda yükselişin gözlemlendiği, dolayısıyla tehdit ve risklerdeki artışa bağlı olarak değişim söylemlerinin ön plana çıktığı bir zaman

diliminde bulunuyoruz. Dünya ölçeğinde terör riskinin arttığına yönelik algının tüm toplumlarda yaygınlaştığını görüyoruz. Bu noktada sizin gözlemleriniz ve tespitleriniz nelerdir?

Günümüzde güvenlik kavramı; bireyi, toplumu, devleti ve milletlerarası

Röportaja katkıları sebebiyle MGK'dan Uzm. Şengül YAZAR, Müşv. Banu ATAMAN, Uzm. Ersin YILDIRIM, Uzm. Bennur İZ, Grup Bşk. V. Kezban TAN, Uzm. Arda AKBULUT, Uzm. Alper Görkem AKSU, Uzm. Yrd. M. İlker ÇÜRÜK, Uzm. Yrd. Yunus SEKMAN'a çok teşekkür ederiz.

camiaı aynı derecede ilgilendiren, çok geniş bir mânâyâ sahiptir. Bu yeni ve geniş mânâ, meseleyi bireyin ve toplumun bütün katmanlarının ortak sorunu ve sorumluluğuna dönüştürmüştür. Küreselleşme en başta milletlerarasındaki varlıklı ile yoksul kesimler arasındaki farkı büyütmüş-

tür. Ancak yoksul olmak sadece diğerlerinden daha az şeye sahip olmak değildir; aynı zamanda hayatın temel ihtiyaçları konusunda güvenden mahrum olmak anlamına da gelmektedir.

Küresel yoksullukla bağlantılı başka bir kavram göçtür. Uluslararası göçün dinamiklerini son dönemlerde yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmeler belirlemiştir. Diğer taraftan teknolojik ilerlemeler de beraberinde yeni güvenlik tehditlerini getirmiştir. Günümüzde terör ve suç örgütleri teknolojiye yararlanarak organize olmakta, genişlemekte ve küresel düzeyde güç oluşturabilmektedir. Ülkeler dünya üzerindeki konumları her ne olursa olsun terör ve siber saldırılar gibi asimetrik tehditlere açık hale gelmiştir.

Küresel terör izah edilirken İslâm dinini bir araç olarak ileri sürme anlayışı geliştirilmiş ve **“İslâmi terör”** kavramı icat edilmiştir. **“İslâmofoji”** olgusu ise günümüzde **“korkudan”** çok **“nefret”** seviyesine ulaşmış ve **biyolojik ırkçılık yerini kültürel ırkçılığa bırakmıştır. Bu nedenle İslâmofoji yerine “İslâm karşıtı ırkçılık” kavramını kullanmak, maksadı ifade etmek için daha elverişlidir.**

Günümüzde çevre kaynaklı tehditlerin, askeri tehditlerin önüne geçmeye başladığı görülmektedir. İnsan nüfusunun hızla artmasıyla gıda ve su ihtiyacının da arttığı bir dönemde, toprakların ve su kaynaklarının kirlenmesi devletler arasında kaynaklar üzerinde çekişme ya da çatışma yaşanması ihtimalini güçlendirmektedir.

Bu değişim ve riskler çerçevesinde terör örgütleri kendi amaçları doğrultusunda (örgüt, yöntem, amaç, eleman yetiştirme, mali kaynaklar gibi) nasıl ve ne yönde dönüşmüştür?

“Yeni nesil terörizm”in getirdiği en mühim değişikliklerden birisi; terörizmin dünya ülkeleri için büyük bir güvenlik tehdidi haline gelmesidir. Terör örgütlerince kullanılan silah, mühimmat ve patlayıcıların niteliklerindeki teknolojik gelişmelerle terörizm daha yıkıcı bir nitelik kazanmıştır. Örgüt mensupları, eylemi düzenlemek için gereken eğitimi uzaktan ve çevrim içi alır hale gelmiş, eylemler öncesi keşif, gözetleme gibi hazırlıkları daha ayrıntılı yapabilme fırsatı yakalamış, basit malzemelerle etkisi yüksek patlayıcıları nasıl yapabileceğini öğrenme imkânına kavuşmuştur. **Bireylerin radikalleşmesi de fiziki olarak terör örgütleriyle temas kurmadan, evinin bir köşesinde internet üzerinden olabilmektedir.** 15 Mart 2019’da Yeni Zelanda’nın Christchurch kentinde düzenlenen saldırı dikkate alındığında; bir gruba dahil olmayan lidersiz ve tek kişilik terörün ortaya çıktığı/çıkabileceği görülmektedir.

Yeni nesil terör örgütlerinin örgütlenme biçimleri değişmiş, hiyerarşik yapıdan yatay ağ yapısına geçiş yapılmış, eskiden var olan hücre tipi yatay terör yapılanmasına daha fazla önem verilmiş ve sadece bulunduğu bölgede değil dünyanın her köşesinde küresel hiyerarşik bir örgütlenme ağı kurulmuştur. Ayrıca terör örgütleri **hibrit** bir yapıya dönüşerek; **daha karmaşık silah sistemlerine** erişebilen, **gayri nizami harp teknikleri** yanında **konvansiyonel harp yöntemlerini** de kullanabilen, devlet dışı aktörler arasında kabul edilerek **devletlerle iş birliği** yapabilen, aynı zamanda menfaatlerini ön planda tutarak **diğer terör örgütleriyle de iş birliği** zemini oluşturabilen, adeta bir devlet yapısıymış gibi hareket ederek **kontrol edemediği bölgelerde yönetime talip** olabilen, yalnızca arazide

ve meskûn mahallerde değil **siber alanda da terör** üretebilen, çeşitli kaynaklardan **bilgi toplayabilen** ve **istihbarata dönüştüren, organize suç örgütlerine benzer davranışlar** sergileyebilen, faaliyet gösterdiği bölgelerdeki **doğal kaynakları kontrol** edebilen ve hatta işletebilen, **kripto para** kullanabilen örgütler haline gelmişlerdir.

Yeni nesil terör örgütlerinin eylemleri ve teröristleri de sınır ötesi özellikler taşımaktadır. 2005 yılında Londra eylemlerini gerçekleştiren El Kaide üyelerinin, İngiliz vatandaşı olan dört Pakistan kökenli ve bir Jamaikalı olduğu görülmüştür. DEAŞ’a katılan yabancı terörist savaşçıların çok farklı ülkelerden gelmesi de bu noktada dikkate alınmalıdır.¹ Son olarak Batıda aşırı sağcı şiddetin artış çizgisine girmesi öne çıkan diğer hususlardandır. Beyazların üstünlüğünü savunan grupların varlığı da akılda tutulmalıdır. Eylem artışı ve silahlanma gibi gelişmeler, gelecekte bu tür şiddetin örgütlü terör eylemlerine dönüşebileceğinin ipuçlarını vermektedir.

Türkiye’nin mücadele ettiği terör örgütleri hangileridir? Bu değişim süreci bu terör yapılanmaları açısından hangi düzeydedir?

Başta **PKK/KCK, DEAŞ, FETÖ ve terörü araç olarak kullanan tüm yapılanmalar** üzerinde durulabilecektir. Sözü edilen üç örgüt de **hibrit çatışma modelinden yararlanmaktadır.** PKK/KCK terör örgütü hibrit terörizmin önemli unsurları olan **gayri nizami harp tekniklerini**

1 Erol Başaran Bural, “Yeni Nesil Terörizm Paradigması”, Yeni Nesil Terörizm, Ankara, 2020, s.26

kullanmakta ve organize suç faaliyetlerinde bulunmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığının² yanı sıra insan ve silah kaçaklığı yapan örgüt, yurt içinde ve yurt dışında yaşayan vatandaşlardan “bağış” adı altında zorla haraç toplamaktadır. Örgütün yalnızca **gelir elde etmeyi amaçlamaması ve ülkemizin kamu düzenini tahrip etmek istemesi**, hibrit çatışma konseptinin başka bir özelliğidir. Bu meyanda 6-8 Ekim olayları sırasında vuku bulan vandalizm, halen hafızalarımızdaki tazeliğini korumaktadır. Bilgi savaşı ve propagandaya önem veren örgüt, yazılı ve görsel medya organları aracılığıyla kitleleri etkilemeye, sosyal medya ve bloglar üzerinden asılsız içerikler üretmeye çalışmaktadır.

Kuruluş yıllarında alışılmalı terörist taktiklerini benimseyen DEAŞ, kontrol ettiği alanın genişlemesine paralel olarak konvansiyonel harp kapasitesine sahip düzenli ordu benzeri bir yapı tesis etmeye çalışmıştır. **Çeşitli ülkelerden yoğun katılım sağlayan örgüt, gayri nizami saldırılar düzenlemekle yetinmeyerek politik ve enformatik savaşlara girmeyi amaçlayan bir strateji benimsemiştir.** Finansman temininde organize suç faaliyetlerinde bulunduğu, zekât, sadaka ve cizye gibi sözde vergi adı altında topladığı haraçlar yanında yağmalama ve tarihi eser kaçaklığı yaptığı, Suriye’deki petrol kaynaklarından para kazandığı görülmüştür. Örgüt propagandada Hollywood tarzı özel efektlerle

hem nicelik hem de nitelik bakımından Batılı medya kuruluşlarıyla yarışabilecek içerikler üreterek alternatif gerçeklik inşasına girişmiştir.

FETÖ’nün stratejisinde ise casusluk faaliyetlerini kullanmasıyla farklılaştığı görülmektedir. Örgüt, devlet aygıtını ele geçirmek için yine devlet aygıtını kullanmıştır ve devleti devletin silahıyla vurmuştur.³ FETÖ’nün organize suç faaliyetlerinin en önemli ayağı “himmet” adı altında iş adamlarından toplanan haraçlardır. Çok sayıda örgütlü suçta karışan FETÖ, üyelerini kamu kurumlarına sızdırabilmek için sınav sorularını çalmıştır. Böylece devlette kadrolaşma imkânı yakalarken, üyelerine ekonomik gelir kapısı açarak gücünü tahkim etmiştir. Kamu diplomasini en etkili şekilde uygulayan terör örgütlerinden biri olan FETÖ, medya organları aracılığıyla insanların algılarını kendi lehine şekillendirmeye gayret göstermiş ve bu hedefinde de uzun süre başarılı olmuştur.

Örgütün yurt dışında yürüttüğü yumuşak güç stratejisi de hibrit bir tehdit olarak nitelenmesini gerektiren önemli bir husustur. 15 Temmuz sonrası örgüte yönelik kapsamlı operasyonlar yapılırken, pek çok örgüt mensubu yurt dışına kaçmıştır. Bu kapsamda FETÖ, geçmişte de pek çok ülkede örgütlü iken **2016 yılından sonra gerçek anlamda bir diaspora örgütüne dönüşmüştür.** Uluslararası toplumdaki Türkiye algısını yönlendirmeye çalışan FETÖ’nün, yurt dışı faaliyetleri ile mensuplarına finans desteği, istihdam, moral ve motivasyon sağlayarak örgütten kopmaları önlemek, yeniden örgütlenmek ve toparlanmak amacıyla diaspora faaliyetlerine büyük önem verdiği bilinmektedir.

3 İçişleri Bakanlığı, Hibrit Tehdit Hibrit Terörizm PKK, DEAŞ, FETÖ, 2020, s. 82

Son yıllarda Türkiye’nin terörle mücadele yöntemlerinde stratejik değişim hangi yönde olmuştur?

Türkiye’de meydana gelen terör ve şiddet olayları ile terörle mücadelenin merkezinde PKK/KCK terör örgütünün yer aldığı malumlarıdır.⁴ Ülkemizin bölücü terör örgütüyle mücadelesindeki **en önemli dönüştürme, emek yoğun mücadeleden teknoloji yoğun mücadele yöntemine geçişin yaşanmaya başladığı 2016 yılından itibaren görülmüştür.** Örgütün terörü meskûn mahallere taşıma girişiminin bertaraf edilmesinin ardından yaşanan **bu değişim; profesyonel birliklerin kullanılması, karakol ve üs bölgelerinin güçlendirilmesi, istihbarat birimleri arasında etkin koordinasyonun sağlanması, insansız hava araçları (İHA) ve silahlı insansız hava araçlarının (SİHA) istihbarata dayalı operasyonlara dahil edilmesiyle etkin bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır.**⁵ Giderek **“Teröre Kaynağında Müdahale Stratejisi”**ne evrilen bu yeni konseptle terör örgütünün eylem gücünün ve kapasitesinin tamamen ortadan kaldırılması amaçlanmış, kırdı ve şehirde etkili bir mücadele sergilenmiş⁶, ayrıca nokta hedeflere yönelik yurt içinde ve yurt dışında eş zamanlı icra edilen ve güvenliğin

2 İçişleri Bakanlığı tarafından 2017 yılında yayımlanan “Narkoterörizmle Mücadele Uyuşturucu ve PKK/KCK” başlıklı raporda, örgütün uyuşturucu kaçaklığından yılda 1,5 milyar dolar gelir elde ettiği belirtilmektedir. Ayrıca Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yasa dışı kenevir ekiminde aktif role sahip olduğu, milletlerarası uyuşturucu kaçaklığı yaptığı ve özellikle Avrupa’daki uyuşturucu piyasasında etkin olduğu kaydedilmiştir. İçişleri Bakanlığı, Narkoterörizmle Mücadele Uyuşturucu ve PKK/KCK, 2017, s.8, 45, 46

4 İçişleri Bakanlığı, PKK/KCK Terör Örgütü ile Mücadelede Hedef Lider Kadro, 2021, s. 68

İçişleri Bakanlığı’nca düzenlenen Terörden Arananlar Listesi’nde 31 Aralık 2020 itibarıyla yer alan 17 farklı terör örgütüne mensup teröristlerin %52,2’si PKK/KCK terör örgütü mensubudur.

5 İçişleri Bakanlığı, PKK/KCK Terör Örgütü ile Mücadelede Hedef Lider Kadro, 2021, s.62, 64

6 Türkiye’nin PKK Terörüyle Mücadelesi, M5 Dergi, 18.11.2018, <https://m5dergi.com>, erişim 5.11.2021

Küresel terörle etkin bir mücadele yapılabilmesi için küresel iş birliğinin sağlanması gerekmektedir.

sınır ötesinden alındığı bir yaklaşım benimsenmiştir.

Alan hâkimiyeti; arazide kara birliklerinin kontrolü ile sağlanmakla birlikte, hâkimiyetin havadan İHA sistemlerinin gözetimiyle pekiştirilmesi sonucunda, Irak, Suriye ve ülke içindeki riskli bölgelerde daha etkin bir şekilde sağlanmıştır. Havadan alan hâkimiyeti olarak adlandırılabilir bu yöntemle örgütün lojistik sisteminin sekteye uğratıldığı ve örgütün üst düzey mensuplarının daha kolay hedef alınabildiği görülmüştür. Öyle ki 2016 yılından itibaren uygulanmaya başlanan yeni terörizmle mücadele stratejisiyle beraber örgütün yurt içindeki varlığı giderek azalmıştır. Yurt içindeki terörist sayısı 2016'da 2.475 ile 2.780 arasındayken⁷ 22 Ekim 2021'de bu sayı 180'in altına kadar inmiştir.⁸

Terörle **“kesintisiz mücadele”** ile operasyonlar kışın da devam etmiş, örgüt mensuplarının eğitim ve terbiyelenmesine, yeniden toparlanmasına müsaade edilmemiştir. Ayrıca Suriye'nin kuzeyinde oluşturulmak istenen terör koridorunu önlemek,

7 İçişleri Bakanlığı, PKK/KCK Terör Örgütü ile Mücadelede Hedef Lider Kadro, 2021, s. 65

8 İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun 22.10.2021 tarihinde Hak-İş Konfederasyonu'nun Başkanlar Kurulu Toplantısı'nda yaptığı konuşmadır. Kemal Karadağ, İçişleri Bakanı Soylu: Türkiye'de Teröristler 180 Sayısının Altına Düştü, 22.10.2021, <https://www.aa.com.tr>, erişim 15.11.2021

sınırlarımızda güvenliği ve istikrarı tesis etmek amacıyla Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtı'nı gerçekleştirmiştir. Ülkemiz, iç ve dış güvenliğini sağlama konusunda millî teknoloji hamleleriyle güçlendirdiği askeri kapasitesini, başarılı diplomasi ve ön alıcı askeri stratejisiyle birleştirmeyi başarmıştır.

Terörle mücadelenin başarısı için tüm ülkeler açısından uluslararası iş birliği çok önemlidir. Ancak tüm ülkelerin iş birliğini sağlamada zorlandıkları görülmektedir. Bu iş birliğinin oluşturulamamasının nedenleri nelerdir ve bu durum nasıl aşılabılır?

Küresel terörle etkin bir mücadele yapılabilmesi için küresel iş birliğinin sağlanması gerektiği her platformda sıkça dile getirilmekte ise de teröristlerin kendi aralarında etkin olarak kurabildiği küresel iş birliğini milletlerarası ilişkilerde devletler henüz sağlayamamıştır. Dahası **devletler milletlerarası ilişkilerde terörü bir güç enstrümanı olarak ihtiyaç duyduklarında birbirlerine karşı kullanmayı tercih etmektedir.** Bu nedenle küresel terörle mücadele için etkili ve sonuç alıcı bir strateji belirlenememekte ve uygulanamamaktadır. **Bir terör örgütünün üretemeyeceği, satın alamayacağı silah ve mühimmat türünü kullanabilmesi, üretici ya da kontrolünü sağlayan ülkelerin çifte standartlı yaklaşımını ortaya koyan somut bir örnek olması bakımından manidardır.** Ancak hiçbir devletin milletlerarası düzeyde somut iş birliği tesis etmeden te-

rörle mücadelede başarılı olamayacağı hatırd tutulmalıdır. Bu noktada kilit kavramın **“samimiyet”** olduğu düşünülmektedir. **Samimiyet; içten olmayı, içi neyse dışının da aynı olmasını ve net bir duruşu ifade etmektedir. Samimiyet, ortak bir paydada buluşmada kilit rol oynamakta ve ortak müttefikler oluşturmayı mümkün kılmaktadır.** “Samimiyet”, terörizmle mücadelenin en başından başlatılmalı ve öncelikle **ortak bir terör tanımı yapılarak gösterilmelidir.** Ortak bir tanımın oluşturulması; milletlerarası bir stratejinin belirlenmesine, terörizme karşı ortak bir duyarlılığa, milletlerarası anlaşmaların yapılmasına, suçluların iadesinde etkili politikalar geliştirilmesine, terörizmle mücadelede milletlerarası kabiliyetin artırılmasına, fail ya da destekçilere özel cezalar uygulanmasına ve en önemlisi terör örgütlerinin meşruiyet kazanmalarının önlenmesine imkân verecektir.⁹

Küreselleşen dünyada ağ toplumunun ve ağ örgüt yapılarının daha başarılı olduğu iddia edilen bir dönemden geçmekteyiz. Ortaya çıkan bu ağ toplumu ve ağ örgütler, terörle mücadelede hangi risk ve fırsatları sunmaktadır? Bu süreçte iş birliği ve koordinasyonun geliştirilebilmesi için yapılması gerekenler sizce nelerdir?

9 Andrew Gunn, Ahmet Demirden, Radikalleşmenin Önlenmesi ve Terörizm Olgusu, Polis Akademisi, 2019, s.21

Geleneksel terör faaliyetleri, yerel nitelik taşımakta ve yerel sınırlar içerisinde devlet otoritesinin ötesinde bir otorite kurmaya çalışmaktadır. Buna karşılık **günümüzdeki terörizm, örgüt yapılanması bakımından küresel çaptaki sivil toplum örgütleri gibi ağ tipi örgüt yapısına sahip olan ve teknolojiyi tüm detaylarıyla ve profesyonelce kullanan grupları tanımlamak için kullanılmaktadır.**

Sınır aşan kriminal ağlar, ulaşım-iletişim teknolojilerinden yararlanarak faaliyetlerini giderek sınır ötesine taşımışlardır.¹⁰ Terör örgütleri, bir yandan göç mekanizmasının uluslararası ölçekte oldukça kolay hale gelmesinden faydalanarak sınır aşan hareket kolaylığına sahip olmakta, diğer yandan örgütlenme için gerekli psikolojik ve ekonomik desteği de kurdukları ağlar sayesinde sağlamaktadırlar. Kriminal ağlar, böylece bir yandan göç endüstrisinin aktörleri haline gelmekte diğer yandan da uluslararası göçleri teşvik etmektedirler.

Terör örgütlerinin küreselleşme ile birlikte örgüt modelleri de daha esnek bir hale gelmiştir. Nitekim ağ merkezli örgütlenen terör örgütleri dünyanın dört bir yanına örümcek gibi yuvalanabilmektedir. **Terör örgütleri ağ modeli sayesinde bilgiyi her yöne serbestçe aktarmakta, eylemlerini daha düşük seviyede komuta ve kontrol mekanizması ile gerçekleştirebilmektedir.**

Devletlerin eskiden kalma güvenlik alışkanlıkları ile millî ölçekte tek başlarına hareket etme istekleri bu tehditlerin en azından kısa ve orta vadede önlenmesini zorlaştıracaktır. **Temel beklenti; uluslararası toplumun, terör örgütleri arasında ayırım gözetmeden, terör örgüt-**

lerinin, üyelerinin ve eylemlerinin önlenmesinde, takibinde ve yargılanmasında aynı kararlılıkla hareket etmesi ve ortak bir paydada bir araya gelebilmesidir. Dolayısıyla samimiyetin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. **“Samimiyet”; kararlılık, tutarlılık ve açıklık gerektirmektedir.** Şeffaf ve kararlı bir mücadele, çözüm odaklı somut adımların atılmasının yolunu açacaktır.

Türkiye'nin çevresindeki devlet egemenliğinin olmadığı alanlar, ülkemiz açısından ciddi bir terör kaynağı durumundadır. Bu sorunun çözümü için mutlaka uluslararası iş birliği ile bu ülkelerde kısmen işleyen bir devletlilik düzeyinin sağlanması gerekmektedir. Ancak uluslararası toplum bu alanları kendi iktidar mücadelesinin arenasına dönüştürmüştür. Ortaya çıkan insani krizin sonucunu da Türkiye'ye yüklemek istemektedir. Görüldüğü kadarıyla uluslararası güçlerin bu politikalarının değişeceğine yönelik emareler yakın dönemde de mevcut değildir. Bu durum Türkiye'nin terörle mücadelesi ve kendi güvenliği açısından nasıl sonuçlar üretebilir?

Irak ve Suriye'de yaşanan otorite boşluğu nedeniyle başta DEAŞ olmak üzere sahadaki diğer terör örgütlerinin yürüttüğü başarılı medya stratejisi sonucunda farklı ülkelere binlerce insan Yabancı Terörist Savaşçı (YTS) olarak bu topraklara gelmiştir. DEAŞ'ın terör saldırılarının yoğun olduğu dönemde DEAŞ'a karşı bir uluslararası koalisyon kurulurken özellikle ABD tarafından PKK/KCK'nın Suriye yapılanması PYD/YPG güvenilir bir ortak seçilerek DEAŞ'a karşı kullanılmıştır. Bu dönemde bir taraftan DEAŞ'a katılmak için insanlar bölgeye akın etmiş, diğer taraftan bazı kişiler de DEAŞ'a karşı savaşmak için PKK/KCK-PYD/YPG'ye katılmak üzere bölgeye yönelmiştir. **DEAŞ'a katılan YTS'ler dünya kamuoyunda daha fazla yer aldığı için diğer terör örgütlerine katılan YTS'ler göz ardı edilebilmektedir. Ancak PKK/KCK-PYD/YPG terör örgütüne katılan YTS'lerin DEAŞ'a karşı savaşmaları, yasa dışı oldukları gerçeğini değiştirmemektedir.**¹¹ Dünyanın çeşitli noktalarından gelerek DEAŞ ve PKK/KCK-PYD/YPG'ye katılan ve aktif olarak çatışmalarda yer alan YTS'lerin sınırlarımıza olan yakınlığı kaygı vericidir. Çatışma alanlarını terk eden ve çeşitli nedenlerle vatandaşı oldukları ülkeye dönmeyen YTS'lerin illegal yollardan Türkiye'ye girme ve yerleşme ihtimali ülkemiz için önemli bir güvenlik sorunu teşkil etmektedir.¹² Bunun yanında radikalleşerek örgüte katılan Türk vatandaşlarının da ülkemizde DEAŞ lehine eylemlerde bulunma ihtimallerinin olduğunu belirtmek gerekmektedir. İlave olarak PKK/KCK-PYD/YPG içerisinde yer alarak kaynak ülkeye veya üçüncü ülkeye dönen teröristlerin ise; PKK/KCK terör örgütünün paravan yapılanmalarında faaliyet göstererek propaganda, eleman temini, finans

10 Manuel Castells, Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Bin Yılın Sonu, 2007, s.224

11 İçişleri Bakanlığı, DEAŞ Terör Örgütü, Ankara, 2021, s. 90-91

12 Haldun Yalçınkaya, İŞİD'in Yabancı Savaşçıları ve Yarattığı Tehdit: Türkiye'nin Tecrübesi (2014-2016), ORSAM Rapor No: 210, 2017, s.20

sağlama, lobicilik gibi girişimlerde bulunabilecekleri ve örgütün o ülkelerdeki faaliyetlerine hız kazandırmaya çalışabilecekleri değerlendirilmektedir.

Üzerinde durulması gereken diğer konu sınır güvenliğidir. **Sınır güvenliğinin gündemdeki önemini artırarak devam ettireceği düşünülmektedir.** Fiziki sınır güvenliği sistemlerinin güçlendirilmesi, YTS'lerle mücadelede sağladığı katkıların yanı sıra kaçakçılık, insan ticareti, silah ticareti, yasal olmayan ekonomik faaliyetler gibi terör örgütlerinin sınırlarımızda oluşturduğu diğer tehditleri de bertaraf etmektedir. Bölgedeki karışıklıktan kaynaklanan otorite boşluğu nedeniyle sınırlarımızın karşı tarafında herhangi bir denetimin olmaması, kaçakçılık faaliyetlerine uygun ortam sağlamakta ve bu yolla terör örgütleri önemli gelir kaynağı elde etmektedirler. Sahada faaliyet gösteren terör örgütleri başta uyuşturucu, silah, göçmen kaçakçılığı, akaryakıt, sigara, değerli taş ve maden kaçakçılığı ile insan ticareti gibi geniş kapsamlı suçlardan gelir elde etmektedir.

Batı 11 Eylül'den bu tarafa bazı terör örgütlerini kendi hegemonik üstünlüğüne karşı bir tehdit olarak görerek bu terör örgütleri ile mücadeleyi araçsallaştırmaktadır. Bu araçsallaştırma coğrafyamıza ve ülkemizin terörle mücadelesine nasıl etki etmektedir?

Uygarlıkların, toplumların ve bireylerin arasındaki ilişkileri/bağlantıları anlamayı, iletişimi devamlı erteleyen tarihi bloklar bulunmaktadır. Bu noktada üzerinde durulması gereken konu **"öteki"** kavramıdır. Sözde **"İslâm referanslı terör"**, nihayetinde **ötekiye ilişkin bir kavramdır.** Soğuk Savaş yıllarında komünizm Batı için öteki işlevi görmesine rağmen aslında bir tür Batının ebedi ötekisi Doğu dünyası ve özelde İslâm uygar-

lığı olmuştur. Oryantalizm tartışması bu arka plandaki sürekliliği fazlasıyla ortaya koymuştur. Soğuk Savaş'ın bitmesiyle İslâm ve terör kavramlarının birlikte kullanılması bu süreklilik çerçevesinde değerlendirilmelidir. El Kaide, DEAŞ ya da Boko Haram gibi "İslâm ve terör" kavramlarını bir araya getiren terör örgütleri bu oryantalist tahayyülü beslemektedir.¹³ **Bu terör söylemi, İslâm'ın tarihi birikimini, medeniyet inşa etme yeteneği ve potansiyeli ile entelektüel derinliğini hor gören bir yaklaşımı ifade etmektedir.**

11 Eylül saldırılarından sonra başta ABD olmak üzere Batı ülkeleri, Afganistan ve Irak'a müdahale gerekçesi olarak İslâm'ı/dini referans aldığını iddia eden terör örgütleri ile mücadele olduğunu ileri sürmüştür. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından uluslararası sistemin başat aktörü olan Batılı ülkeler uluslararası yapının sürdürülebilirliği ve Batının çıkarlarının muhafazası için stratejik önemi haiz Orta Doğu'ya yönelik terörle mücadele politikası yürütmüşlerdir. Bu mücadele söz konusu ülkelerde herhangi bir başkan veya siyasi partinin tercihi olmaktan ziyade, karar alma mekanizmaları tarafından süreklilik arz eden bir dış politika anlayışının tezahürüdür.

Suriye krizi ortaya çıktığında ekonomik, politik ve psikolojik gerekçelerden dolayı Batılı devletler sürece doğrudan dâhil olmaksızın vekil aktörler üzerinden politika yürütmeyi daha akılcı bir politika olarak görmüşlerdir. Suriye krizi bağlamındaki gelişmelere bakıldığında, NATO müttefikimiz ABD'nin PKK/KCK-PYD/YPG'ye lojistik ve ekonomik yardım, askeri eğitim, danışmanlık ve silah tedariki gibi çok boyutlu açık desteği kamuoyunun da bildiği bir

¹³ Mehmet Özcan, Politik Bir Araç Olarak Terörizmin Kurumsallaşması: Huntington ve Giddens, Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 2020, s.5487

gerçektir. Müttefiklik ruhuna uymayan bu davranış karşısında ülkemiz haklı mücadelesini her alanda kararlılıkla sürdürmektedir. Başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerin Türkiye ve bölge ülkelerinin tepkisine rağmen bu dış politika tercihinde bulunmasının nedenleri ise terör örgütleri üzerinden yürütülen vekâlet savaşlarının maliyetinin doğrudan savaş maliyetinden düşük olması, uluslararası kamuoyunda sömürgeci veya başka devletlerin iç işlerine müdahale eden aktör algısının oluşmayacağı varsayımı, asker kaybı gibi durumlarda kendi kamuoyunun tepkisini çekmeyecek olması gösterilmektedir.

ABD'nin Doğu Türkistan İslâmi Hareketi/Türkistan İslâmi Partisi (DTİH/TİP)'ne yönelik tutumu üzerinde durulabilecek diğer hususlardan ABD, 19 Ağustos 2002 tarihinde DTİH/TİP'i terör örgütleri listesine almış ve 20 Ekim 2020'de listeden çıkarılana kadar DTİH/TİP 18 yıl boyunca ABD tarafından yabancı terör örgütleri arasında sayılmıştır. ABD'nin her iki kararı da dönemin konjonktürünü ve ABD-ÇHC ilişkilerinin seyrini yansıtırken terörizmle mücadelede samimiyetin önemini ortaya koymaktadır. Elbette tam da bu noktada Doğu Türkistanlı kardeşlerimizin uğradığı mağduriyetin, zulmün ve bunun karşısındaki vakur druşlarının altını da çizmek gerekir. Milletimizle Doğu Türkistanlı kardeşlerimizin arasındaki gönül bağları, onlara yönelik tartışılmaz desteğimiz samimiyetsiz hesapların fersah fersah ötesindedir ve bu yorumumuz bu noktanın tamamen ötesindeki bir hususa işaret etmektedir.

Bir başka örnek; sendikacı, aktivist, sanatçı, gazeteci ve akademisyenlerden oluşan 120 Fransız şahsın imzasıyla ABD Başkanına hitaben hazırlanan "PKK/KCK'nın; Terör Örgütleri Listesi'nden Çıkarılması" çağrısının 27 Kasım 2021 tarihinde Fransa'da yayın yapan yerel bir gazetede (La Marseillaise) yayınlanmasıdır. Söz

konusu çağrı metninde "PKK/KCK'nın hiçbir zaman ABD ve Avrupa'nın çıkarlarına dönük şiddet içerikli bir saldırı düzenlemediği" ifade edilmektedir. Buradan varılacak sonuç; ABD ve Avrupa'nın menfaatlerine dokunmayan her eylemin, yapan ya da yapılanın önemi olmaksızın, mübah olduğudur. Burada samimiyet var mıdır? Bu deklarasyona resmi herhangi bir tepkinin gösterilmediğini de ifade etmem gerekir.

Türkiye'nin terörle mücadelede geçmişi ve deneyimi mevcuttur. Bu deneyim bugün bize nasıl bir perspektif sunmaktadır?

Terörizmle mücadele "**topyekûn**" bir mücadeledir. Toplumun bütün kesimlerini içine almakta ve bütün kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmaya dayanmaktadır. Sadece güvenlik güçleri ile operasyonlar yapmak ya da her terör eylemine misliyle karşılık vermek terörle mücadele olur ama terörizmle mücadele olmaz.

Terörizmle mücadelede **halk desteği başat unsurdur. "Kalpleri ve zihinleri kazanmak"** şeklinde tanımlanabilecek bu durum, toplumun ruhuna ve aklına hitap edecek kucaklayıcı bir yaklaşımı ifade etmektedir. Terör örgütlerinin faaliyet gösterdiği alanlarda bulunan halk ile terör örgütü mensupları birbirinden ayırt edilmeli ve bu yaklaşım halka hissettirilmelidir. Toptan bir suçlayıcılık, terör örgütlerinin amaçlarına hizmet etmekten başka bir işe yaramaz.

Gençler ve kadınlar, terör örgütlerinin öncelikli hedef kitesidir. Bu noktada ilk etapta ailenin ve sonrasında eğitim kurumlarımızın önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Diyarbakır Anneleri'nin gösterdiği çabalar,

ailenin önemini ortaya koyarken, vatandaşlarımızın devletinin yanında yer aldığını göstermesi bakımından da değerlidir ve bu oranda örgütte rahatsızlık oluşturmaktadır.

Güçlü bir teknolojik üstünlük, terör örgütlerinin faaliyetlerini boşa çıkarmada çok etkilidir. Ancak teknolojik yenilikleri yakalamanın yanında sürekliliğini sağlamak da gerekmektedir. Zira terör örgütlerinin de kendilerini geliştirmek ve karşı teknolojileri üretme çabasında olduğu malumlarıdır.

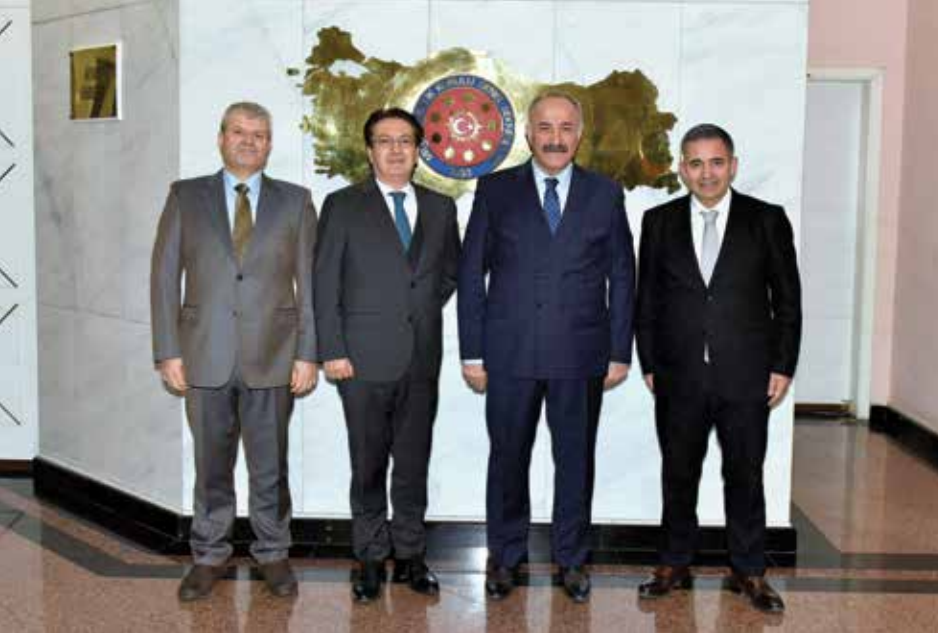
Terörle "**kesintisiz mücadele**" edilmelidir. Bu durum sürekli sahada kalmayı gerektirdiğinden meşakkatlidir.

Terör örgütlerinin varlıklarını sürdürmede **dış destek** önem taşımaktadır. Dış desteğin kesilmesi amacıyla çok yönlü faaliyetlerin eşgüdüm içerisinde sürdürülmesi zorunluluk taşımaktadır.

Terör bir devlet ve millet meselesidir. Bunun yanında karşıt olunana zora sokmak amacıyla terör odaklarına destek vermek, bir gün destekleyene de dönebilecek bir tehdittir. Bu açıdan **terör bir dünya ve gelecek sorunudur ve mücadelede milletlerarası "samimiyet"e ihtiyaç duyulmaktadır.**

Terör örgütleri bireysel ve toplumsal memnuniyetsizliği istismar ederek buradan nemalanmaya çalışmaktadır. Terör örgütlerinin bu alandan nemalanmalarının önüne nasıl geçilebilir?

Eric Hoffer, dilimize "Kesin İnançlılar" adıyla çevrilen kitabında, hayal kırıklığına uğramış ve tatmin bulamamış kişilerin, hayatlarına bir

önem ve anlam duygusu katabilmek için kendilerini kolayca kurban edebileceklerini yazmaktadır. **Tahripkârlık ve terörü meşru bir araç sayan örgütlenmelerde, ihtiyaç ve duygularının tam olarak tatmin edilemediğini düşünen kişi ya da kesimlerin bu duygu durumu, grup sadakati oluşturmak için kullanılmaktadır.**¹⁴ Farklı seviyelerde gözlenen tepki durumu, otoriteye ve kurulu düzene karşı tavır alınmasına, bazen şiddet eylemlerine ve daha ileri aşamada terör eylemlerine kadar uzanmaktadır. Bu kapsamda **örgütlerin propagandalarıyla körüklenen nefret, güçsüz bırakıldığını düşünen, kendisini mazlum ve mağdur addeden bireyleri bir arada tutan, onlara güçlü oldukları yanılgısını veren bir duygu olarak adeta tutkal görevi görmektedir. Bu duyguyla birlikte mazlumiyet hissi, kuvvet ve meşruyet hissine dönüşmektedir.**

Terör örgütlerinin toplumdaki memnuniyetsizlikleri istismar ederek taban kazanma, örgütlenme ve eylemde

14 Kemal Sayar, İnsana Dair, "Terörün Psikolojisi", <https://kemalsayar.com>, erişim 27.10.2021

bulunma kapasitelerinin engellenmesi için önlem alma zorunluluğu vardır. Bunların başında **kişilerin mağdur olduklarını hissettikleri ve radikalleşmeye yol açan hassasiyetlerinin tespiti** gelmektedir. Hedef toplum iyi analiz edilmeli, her bir toplumsal sorunun çok yönlü incelenmesi gerektiği düsturundan hareketle soruna kaynaklık eden faktörler detaylı bir şekilde incelenmelidir.

Gençler, terör örgütleri için öncelikli hedef grup oldukları için radikalleşmeyle mücadelede özellikle işsiz gençlere odaklanılmalı, bu gençler sorunun parçası değil, çözümün parçası olarak görülmelidir. Bu kapsamda toplumdan dışlanmış ve risk altında olan genç işsizler, mücadele programlarının tasarımına ve uygulanmasına dâhil edilmelidir.

İnternet ortamında terör propagandası ve nefret söylemiyle mücadele edilmeli, şiddeti kışkırtan yasa dışı içeriklerin yayınlanmasını engellemek amacıyla projeler geliştirilmeli, aynı zamanda devletler sivil toplum örgütleriyle iş birliği yaparak etki alanlarını genişletmelidir.

Son dönemlerde terör örgütleri sosyal medya üzerinden sözde ideolojik meşruiyet alanları oluşturmaya çalışmaktadır. Oluşturmaya çalıştıkları sözde ideolojik meşruiyeti engellemeye yönelik stratejiler neler olabilir?

Bireyin ideolojiye bağlanması, iradesini gönüllü olarak ona teslim etmesi anlamına gelmektedir. Terörü meydana getiren her türlü faaliyet, kendisini ve hareket tarzını tanımlarken, temel aldığı ideolojiyi hareket noktası olarak kullanmaktadır. **İdeoloji, örgütün faaliyetlerinin altyapısını oluşturmaktadır.** Terör örgütlerinin "siyasi eğitim" adını verdikleri faaliyetlerin amacı, örgütün dayandığı temel ideolojiyi örgüt mensuplarına benimsetmektir. İdeoloji; fikir, kitle ve amaçların birliğinden oluşmaktadır. Fikirlerin yaygınlaştırılmasına ve doğru olduğuna kitlelerin ikna edilmesine çalışıldığından, **içerikleri ne olursa olsun bütün ideolojik yapılar da propaganda önemli yer tutmaktadır.** Zira fikirler kitlelerle genişlediğinde geçerlilik kazanabilmektedir. Bu kapsamda **bir örgütün faaliyet gösterdiği toplum içinde taban bularak üye kazanabilmesinin yegâne yolu da ancak ideolojik anlamda kabul görmesinden geçmektedir.**

Terör örgütlerindeki ideolojinin işlevleri; **örgütün varlığına ve eylemlerine meşruiyet kazandırmak, örgütün birliğini korumak ve devamlılığını sağlamak, örgütlenmeye şekil vermek, propaganda aracı olarak kullanmak, iddia edilen sorunun çözümüne yönelik siyasi amacı belirlemek, eylem/şiddet tü-**

rünü belirlemek, insanların duygusal arayışlarına cevap vermek, aynı ideolojiyi savunan örgütler ve/veya ülkelerden destek almayı sağlamak şeklinde sıralanabilecektir.

İdeoloji odaklı mücadelede alınabilecek önlemleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Terör ile ideoloji arasında nedensel bir ilişki bulunduğundan, öncelikle bu **ideolojileri anlamak gerekmektedir**. Bu meydana da terör örgütlerinin ideolojileri **analiz edilmeli**, dayandıkları felsefi ve siyasi görüşlere yönelik **karşı tezler oluşturulmalı ve örgütlerin tezleri çürütülmelidir**.
- Örgütlerin eleman temininin önlenmesi amacıyla **örgütlerin hedef aldığı insan kaynağı saptanmalı** ve örgütlere katılanlar üzerinde yapılacak çalışmalarla **katılımların nedenleri ele alınmalıdır**.
- Sosyal medya üzerinden yapılan **örgüt propagandaları takip edilmeli, söylem analizleri yapılmalı, karşı temaların oluşturulması** yanında **yalan haberlerin doğruları kaynak gösterilerek hedef kitlelere duyurulmalıdır**.
- Örgütlerin idealize ettiği insani değerlere rağmen (adalet, eşitlik, insan hakları, barış vb) uygulamada bu değerleri kolayca hiçe sayan **örgüt içi uygulamalar kitlelerin bilgisine sunulmalıdır**.

ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi ve giderek artan bir şekilde stratejik bakışını Asya-Pasifik bölgesine kaydırmasının ülkemizin güvenliğine kısa ve uzun vadeli etkileri neler olabilir?

ABD, Afganistan'dan çekilme sürecinin de katkısıyla kaynaklarını Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) bulunduğu Asya-Pasifik bölgesine yönlendirmekte ve söz konusu adımlar bölgeyi küresel jeopolitik rekabetin en hareketli alanlarından biri haline getirmektedir. Asya-Pasifik bölgesi, ABD-ÇHC rekabetinin odak noktası ve etkilerinin en fazla hissedildiği alan olarak öne çıkmaktadır. ABD-ÇHC rekabetinin siyaset, ekonomi ve güvenlik düzlemlerinde çeşitli boyutları bulunmaktadır. Bununla birlikte, özellikle son dönemde güvenlik alanındaki rekabet dikkati çekmektedir. ABD, Japonya, Hindistan ve Avustralya'nın kurduğu Dörtlülük Güvenlik Diyaloğu (QUAD) ile ABD, Avustralya ve Birleşik Krallık (BK) arasında ahiren tesis edilen AUKUS gibi güvenlik ittifaklarının bu tabloda etkisi bulunmaktadır. ABD'nin millî güvenlik stratejisi, ABD-Çin rekabetinde müttefik ve ortaklarının oynadığı önemli role işaret etmektedir.¹⁵ Öte yandan, ABD, ÇHC'yi birçok bakımdan rakip olarak görse de özellikle iklim değişikliği, afetlerle mücadele gibi ortak menfaatlerin bulunduğu alanlarda iş birliğine gidilmesini de göz ardı etmemektedir.

ABD'nin stratejik bakışını Asya-Pasifik bölgesine yönlendirmesinin Türkiye açısından etkileri ve geleceğe yönelik ihtimaller değerlendirilirken her bölge ve/veya konu için farklı durumların ve önceliklerin gündeme gelmesi beklenebilir.

ABD yönetiminin Afganistan'dan çekilmesi hem Afganistan hem de bölge açısından şimdiden pek çok sonuç açığa çıkarmıştır. Biden'ın Afganistan'dan çekilmeye ilişkin yaptığı değerlendirmelerde, **"süresiz askeri konuşlanmalara karşı olduğu"** ve **"stratejik rakipleri ÇHC**

ile Rusya Federasyonu'nun (RF), Afganistan'ın istikrarı için ABD'nin süresiz şekilde milyarlarca dolar harcamasından memnun olacakları" yönündeki ifadeleri¹⁶, ABD'nin yakın çevrelerinde ilave istikrarsızlıklar oluşturmak suretiyle rakiplerini dengelemeye çalıştığı tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Bu hususun çekilme sürecinde ne ölçüde etkili olduğunu kesin olarak ortaya koymak mümkün değilse de her durumda söz konusu gelişmenin açığa çıkaracağı zincirleme etkiler nedeniyle Güney Asya-Orta Doğu coğrafyasını çeşitli şekillerde etkileyeceği öngörülebilir.

Bu çerçevede bölge ve Türkiye açısından öncelikli olarak iki tehdit ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi, ülkeyi terk etmek isteyen grupların oluşturduğu "göç hareketi"dir. Nitekim farklı büyüklükteki göç dalgaları başta Pakistan, İran ve ülkemizi etkileyecek şekilde gerçekleşmiştir. Esasen, Afganistan Taliban öncesi dönemde de güvenlik ve ekonomik refah açısından yeterli düzeye ulaşamamıştır. Dolayısıyla Afganistan'da elverişsiz hayat şartlarıyla mücadele eden halk kesimleri zamana yayılmış potansiyel bir göç hareketinin temelini oluşturmaktadır. Türkiye'ye yönelen yasa dışı göç hareketinin sosyoekonomik boyutlarının yanı sıra güvenlik açısından en büyük tehlikesinin ise söz konusu topluluklar arasına sızması muhtemel terör unsurları ve uyuşturucu ticaretinin parçası olan şahısların varlığı olduğu şüphesizdir.

ABD'nin Afganistan'dan çekilmesinin ortaya çıkardığı ikinci sonuç ise "terör hareketleri"dir. Özellikle **Afganistan'daki DEAŞ ve türevlerinin varlığı, bunların Asya coğraf-**

¹⁵ <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf>

¹⁶ <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/08/16/remarks-by-president-biden-on-afghanistan>

yasındaki diğer terör gruplarıyla bağlantıları Taliban döneminde bölgedeki güvenlik ortamının kötüleşebileceğine ilişkin endişeleri artırmıştır. Söz konusu gelişmenin bölge ülkeleri ve Türkiye'ye yönelik menfi etkileri olacağı açıktır.

ABD yönetiminin Afganistan'dan çıkmasını takip eden süreçte ülkede etkin olması beklenen esas aktörlerin başında ÇHC'nin geleceği hususu uluslararası kamuoyunda kabul görmüş durumdadır. Esasen ÇHC, ABD'nin Afganistan'dan çekilmesinden önce de RF ile iş birliği vasıtasıyla Afganistan konusunda ikili ve çok taraflı birçok diplomatik adım atmış; Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) çerçevesinde Afganistan konusundaki girişimlere öncülük etmiştir. Afganistan'daki çatışma ortamı nedeniyle bu ülkenin zengin madenlerinin işletilmesine yönelik faaliyetlerini gerçekleştiremeyen **ÇHC'nin ABD'nin bölgeyi terk etmesiyle Afganistan'daki siyasi ve ekonomik görünürlüğüne artması beklenmekte; bu gelişmenin uzun vadede Kuşak ve Yol Girişimi'ne Afganistan'ın da dâhil edilmesine zemin hazırlayabileceği düşünülmektedir. ABD'nin çekilmesini takip eden dönemde ŞİÖ'nün de Afganistan konusundaki görünürlüğüne artacağı açıktır.** Bu kapsamda **İran'ın geçtiğimiz Eylül ayında ŞİÖ'ye tam üye olarak kabul edilmesi önemli bir gelişme olmuştur.** Dolayısıyla önümüzdeki dönemde **ÇHC, RF ve İran gibi ülkelerin gerek münferit gerekse ŞİÖ şemsiyesi altında Afganistan'da etkili aktörler olacağını söylemek mümkündür.** Diğer yandan, Afganistan'dan çekilmiş olsa da bölgedeki menfaatleri ve rakipleriyle mücadelesi bağlamında Afganistan'ın ABD için önemini korumaya devam edeceği aşikârdır. Bu süreçte Türkiye'nin hem Afganistan'daki aktörlerle hem de bölge ülkeleriyle olan olumlu ilişki-

leri, Afganistan konusunda atılacak adımlarda tüm tarafların ülkemiz ile iş birliğini sürdürmesini gerekli kılacaktır. Türkiye'nin ŞİÖ ile diyalog ortağı statüsündeki ilişkisinin de bu süreçte konumunu güçlendiren ilave bir unsur olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla, ülkemizin Taliban öncesi dönemde olduğu gibi önümüzdeki dönemde de Afganistan'da güvenlik ve istikrarın tesisine katkı sağlaması söz konusu olabilecektir.

Asya-Pasifik içinde bulunduğumuz dönemde ve görünür gelecekte küresel hâkimiyet mücadelesinin ana sahnesi olsa da bu durum Orta Doğu, Balkanlar, Kafkaslar, Karadeniz ve Akdeniz gibi bölgelerin jeopolitik önemini yitirdiği anlamına gelmemektedir. Ülkemizin her birinde merkezi bir konumda bulunduğu söz konusu bölgeler, uluslararası siyaset ve güvenlikteki ağırlıklarını muhafaza etmektedir. Kaynak ve odağının büyük bölümünü Asya-Pasifik'e kaydırması bu bölgelere yönelik ilgisini hafifletse bile **ABD, mevcut ittifak ve ortaklık ilişkileri ile bu bölgelerdeki etkinliğini korumaya gayret etmektedir.** ABD'nin önümüzdeki dönemde de söz konusu yaklaşımını sürdürmesi beklenmektedir.

ABD'nin Asya-Pasifik odaklı siyasetinin ülkemizin üyesi olduğu güvenlik örgütleri ve ittifaklar üzerinde de etkileri olması muhtemeldir. Bu çerçevede NATO'yla ilgili gelişmeler önem arz etmektedir. ÇHC'nin artan gücü ve bu gücün İttifak açısından açığa çıkaracağı sınamalar NATO'nun son dönem belge ve açıklamalarına konu olmaktadır. NATO'nun faaliyet alanını Küresel Ortaklar¹⁷ üzerinden bu bölgeye genişletmesi önerileri bu çerçevedeki tartışmalarda gündeme getirilen ve

17 NATO'nun küresel ortakları; Afganistan, Avustralya, Kolombiya, Irak, Japonya, Kore Cumhuriyeti, Moğolistan, Yeni Zelanda ve Pakistan'dır.

İttifak bağları nedeniyle ülkemizi etkileyecek hususlar arasındadır. NATO'yla ilgili gelecek senaryolarında ve ABD'nin küresel rekabet algısında öne çıkan bir diğer ülke de RF'dir. **ÇHC ile RF'nin artan iş birliği ve RF ile NATO arasında son dönemde trmanan gerilimler önümüzdeki süreçte ülkemizin bulunduğu coğrafyada, Karadeniz, Balkanlar ve Kafkasya başta olmak üzere güvenlik dengesini etkileyecek gelişmelerin yaşanmasına neden olabilecektir. Bu itibarla Türkiye'nin, ABD'nin Asya-Pasifik'te angajmanını artırdığı küresel güvenlik ortamını, ÇHC-RF iş birliği ve bu iki ülkenin "ABD karşıtı blok" olarak algılanmaları merceğinden de değerlendirmesi gerekmektedir.**

Bütün bu hususların yanı sıra ABD'nin Afganistan'dan çekilme şekli ve süreçte yaşanan olumsuzlukların ABD'nin küresel liderliğinin tartışılmasına, müttefikleri ve ortakları arasında güvenilirliğinin ve insan hakları ile demokrasiye verdiği önemin sorgulanmasına yol açtığı da bir vakaıdır. "ABD geri döndü" söyleminin altını çizen Biden yönetiminin, kendisi aleyhine oluşan bu durumu değiştirebilmek için atacağı adımlar uluslararası güvenlik ortamını şekillendirmede etkili olacaktır.

Son tahlilde, küresel güvenlik dengelerinin değişmekte olduğu mevcut jeopolitik ortamda geleneksel ittifak ilişkilerinin yanında tarafları değişkenlik gösteren, esnek kriterlere bağlı hareketli ortaklıkların tesis edildiği bir dönem yaşandığını söylemek mümkündür. Söz konusu ortamın belirgin riskler barındırmakla birlikte ülkemizin hareket alanının genişlemesine imkân sağlaması da ihtimaller arasındadır. Binlerce yıllık devlet geleneği ve çok kıymetli beşeri sermayesi ile Türkiye, oluşan yeni fırsatları millet menfaatine olacak şekilde kullanacaktır.